

Nacrt

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O REPREZENTATIVNOSTI
UDRUGA POSLODAVACA I SINDIKATA**

Zagreb, lipanj 2014.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O REPREZENTATIVNOSTI UDRUGA POSLODAVACA I SINDIKATA

I. OPĆE ODREDBE

Predmet Zakona

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom propisuju kriteriji i postupak utvrđivanja reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, kriteriji i postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje te prava reprezentativnih udruga.

(2) Sindikati i njihove udruge više razine te udruge poslodavaca više razine čija je reprezentativnost utvrđena prema odredbama ovoga Zakona imaju posebna prava i obveze utvrđene ovim Zakonom.

(3) Sindikati i udruge poslodavaca te njihove udruge više razine, čija reprezentativnost nije utvrđena prema odredbama ovoga Zakona, imaju pravo na slobodno udruživanje, donošenje programa i organiziranje djelatnosti u punoj neovisnosti, u skladu s propisima, osim prava utvrđenih ovim Zakonom.

(4) Izrazi koji se koriste u ovom Zakonu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski rod.

II. KRITERIJI ZA SUDJELOVANJE U TRIPARTITNIM TIJELIMA

Kriteriji reprezentativnosti udruga poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini

Članak 2.

Reprezentativna udruga poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, u smislu ovoga Zakona, je udruga poslodavaca više razine koja kumulativno ispunjava sljedeće uvjete:

- 1) da je najmanje šest mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva za utvrđivanje reprezentativnosti upisana u registar udruga poslodavaca više razine,
- 2) da je u nju udruženo najmanje tri tisuće poslodavaca ili da u nju udruženi poslodavci zapošljavaju najmanje sto tisuća radnika,
- 3) da je u nju udruženo najmanje pet udruga poslodavaca koje djeluju u različitim područjima djelatnosti utvrđenim Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti,
- 4) da ona ili u nju udružene udruge poslodavaca imaju područne urede u najmanje četiri županije,

- 5) da raspolaže potrebnim prostorom i drugim materijalnim uvjetima za rad te da zapošljava najmanje pet radnika na temelju ugovora o radu, sklopljenog na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom.

***Kriteriji reprezentativnosti udruge sindikata više razine za sudjelovanje
u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini***

Članak 3.

(1) Reprezentativna udruga sindikata više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, u smislu ovoga Zakona, je udruga sindikata više razine koja kumulativno ispunjava sljedeće uvjete:

- 1) da je najmanje šest mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva za utvrđivanje reprezentativnosti upisana u registar udruge sindikata više razine,
- 2) da u nju udruženi sindikati imaju najmanje pedeset tisuća radnika članova,
- 3) da je u nju udruženo najmanje pet sindikata koji djeluju u različitim područjima djelatnosti utvrđenim Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti,
- 4) da ona ili u nju udruženi sindikati imaju područne urede u najmanje četiri županije,
- 5) da raspolaže potrebnim prostorom i drugim materijalnim uvjetima za rad te da zapošljava najmanje pet radnika na temelju ugovora o radu, sklopljenog na neodređeno vrijeme s punim radnim vremenom.

(2) U broj radnika članova sindikata iz stavka 1. podstavka 2. ovoga članka, ubrajaju se radnici članovi sindikata:

- 1) koji su poslodavcu dali pisanu suglasnost za ustezanje sindikalne članarine od plaće,
- 2) koji koriste prava na roditeljske potpore u skladu s posebnim propisom,
- 3) koji samostalno uplaćuju sindikalnu članarinu.

***Prava reprezentativnih udruge više razine koje sudjeluju
u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini***

Članak 4.

Reprezentativne udruge sindikata i udruge poslodavaca više razine koje sudjeluju u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini imaju pravo:

- 1) predložiti Vladi Republike Hrvatske svoje predstavnike za tripartitno izaslanstvo Vlade Republike Hrvatske na Međunarodnoj konferenciji rada te imenovati svoje predstavnike u druga međunarodna i europska tijela i organizacije,
- 2) u skladu sa zakonom ili posebnim sporazumom imenovati svoje predstavnike te na drugi način sudjelovati u radu Gospodarsko-socijalnog vijeća i u drugim tijelima u kojima se odvija tripartitni socijalni dijalog na nacionalnoj razini,
- 3) imenovati svoje predstavnike u druga tijela za koja je posebnim propisom ili sporazumom predviđeno sudjelovanje predstavnika sindikata i poslodavaca na nacionalnoj razini,
- 4) kolektivno pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora koji bi se primjenjivao na radnike zaposlene kod poslodavaca udruženih u udruge poslodavaca više razine.

***Sudjelovanje udruga u tripartitnim tijelima
na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini***

Članak 5.

(1) Na razini jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave može se osnovati gospodarsko-socijalno vijeće radi utvrđivanja i ostvarivanja usklađenih aktivnosti u cilju zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih prava, odnosno interesa radnika i poslodavaca u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) jedinici, vođenja usklađene gospodarske, socijalne i razvojne politike te poticanja sklapanja i primjene kolektivnih ugovora.

(2) Sporazumom o osnivanju Gospodarsko-socijalnog vijeća, kojega sklapa Vlada Republike Hrvatske te udruge sindikata i udruge poslodavaca više razine kojima je reprezentativnost utvrđena na nacionalnoj razini, može se utvrditi način i postupak osnivanja te sastav gospodarsko-socijalnih vijeća na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

***Prava reprezentativnih udruga koje sudjeluju u tripartitnim tijelima
na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini***

Članak 6.

Udruga sindikata i poslodavaca više razine koja na temelju sporazuma iz članka 5. stavka 2. ovoga Zakona sudjeluje u tripartitnim tijelima na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini, ima pravo:

- 1) imenovati svoje predstavnike u gospodarsko-socijalno vijeće jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i druga tijela u kojima se odvija tripartitni socijalni dijalog na tim razinama,
- 2) imenovati svoje predstavnike u druga tijela za koja je posebnim propisom ili sporazumom predviđeno sudjelovanje predstavnika udruge sindikata više razine i udruge poslodavaca više razine.

**III. REPREZENTATIVNOST SINDIKATA ZA KOLEKTIVNO PREGOVARANJE
I ZASTUPLJENOST U PREGOVARAČKOM ODBORU**

Reprezentativnost sindikata za kolektivno pregovaranje

Članak 7.

(1) Ako na razini za koju se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora djeluje samo jedan sindikat, taj se sindikat smatra reprezentativnim i njegova se reprezentativnost ne utvrđuje.

(2) Ako na razini za koju se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora djeluje više sindikata, svi sindikati koji djeluju na toj razini mogu pisanim sporazumom utvrditi koji se sindikati smatraju reprezentativnim te se reprezentativnost tih sindikata ne utvrđuje.

(3) Pisani sporazum iz stavka 2. ovoga članka mora sadržavati podatak o broju radnika članova onih sindikata koji se na temelju sporazuma smatraju reprezentativnim, iskazan po svakom sindikatu.

(4) Ako na razini za koju će se pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora djeluje više sindikata, a isti ne postignu pisani sporazum iz stavka 2. ovoga članka, svaki sindikat može pred Povjerenstvom za utvrđivanje reprezentativnosti (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) pokrenuti postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata u skladu s ovim Zakonom.

Kriteriji reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje

Članak 8.

(1) U postupku utvrđivanja reprezentativnosti sindikata iz članka 7. stavka 4. ovoga Zakona, reprezentativnim sindikatom smatra se sindikat koji na razini za koju se utvrđuje reprezentativnost ima najmanje dvadeset posto radnika članova od ukupnog broja sindikalno organiziranih radnika zaposlenih na razini na kojoj se utvrđuje reprezentativnost.

(2) Na utvrđivanje broja radnika članova sindikata iz stavka 1. ovoga članka, na odgovarajući način se primjenjuje odredba članka 3. stavka 2. ovoga Zakona.

Pregovarački odbor sindikata za kolektivno pregovaranje

Članak 9.

(1) Ako se u postupku iz članka 7. stavaka 2. i 4. ovoga Zakona, utvrdi reprezentativnost za više sindikata koji djeluju na razini za koju se sklapa kolektivni ugovor, poslodavac, odnosno udruga poslodavaca može pregovarati samo s pregovaračkim odborom kojeg čine predstavnici tih sindikata.

(2) U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, reprezentativni sindikati su dužni u roku od trideset dana od dana potpisa sporazuma iz članka 7. stavka 2., ili od izvršnosti rješenja iz članka 24. stavka 1. ovoga Zakona, utemeljiti pregovarački odbor sindikata za kolektivno pregovaranje.

(3) Ako reprezentativni sindikati ne utemelje pregovarački odbor po proteku roka iz stavka 2. ovoga članka, svaki reprezentativni sindikat ima pravo sudjelovanja u radu pregovaračkog odbora iz stavka 2. ovoga članka s jednim predstavnikom.

(4) Pregovarački odbor sindikata ne može imati više od jedanaest članova.

(5) Pregovarački odbor sam utvrđuje način rada i donošenja odluka.

(6) Pregovarački odbor sindikata je dužan tijekom kolektivnog pregovaranja obavješćivati nerezeprezentativne sindikate ili sindikate koji nisu zastupljeni u pregovaračkom odboru o tijeku pregovora, te im omogućiti iznošenje stavova i prijedloga od posebnog interesa za njihove članove.

Trajanje reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje

Članak 10.

(1) Reprezentativnost ili zastupljenost u pregovaračkom odboru traje u razdoblju važenja kolektivnog ugovora.

(2) Ako se tijekom trajanja reprezentativnosti sindikata ili prava na zastupljenost u pregovaračkom odboru iz stavka 1. ovoga članka, žele pokrenuti pregovori o izmjenama, odnosno dopunama sklopljenog kolektivnog ugovora, poslodavac, poslodavci ili udruga poslodavaca može pregovarati s pregovaračkim odborom sindikata čija je reprezentativnost ili zastupljenost u pregovaračkom odboru utvrđena za sklapanje kolektivnog ugovora o čijim izmjenama, odnosno dopunama se želi pregovarati i koji su potpisnici toga kolektivnog ugovora.

(3) Ako se tijekom trajanja reprezentativnosti sindikata ili prava na zastupljenost u pregovaračkom odboru iz stavka 1. ovoga članka, žele pokrenuti pregovori o sklapanju novog kolektivnog ugovora pregovori mogu započeti nakon utvrđivanja reprezentativnosti sindikata ili prava na zastupljenost u pregovaračkom odboru u skladu s ovim Zakonom.

Postupak novog utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivne pregovore

Članak 11.

(1) Sindikat koji smatra da je ispunio kriterije reprezentativnosti za kolektivno pregovaranje ili da je ostvario pravo na zastupljenost u pregovaračkom odboru, nakon završetka prethodnog postupka utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje ili zastupljenost u pregovaračkom odboru, može pokrenuti postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje ili za ostvarenje prava na zastupljenost u pregovaračkom odboru.

(2) Ako je za vrijeme važenja kolektivnog ugovora proveden postupak iz stavka 1. ovoga članka, reprezentativnost sindikata ili zastupljenost u pregovaračkom odboru utvrđena u prethodnom postupku prestaje i utvrđuje se nova na način propisan ovim Zakonom.

(3) Ako u postupku iz stavka 1. ovoga članka nije utvrđena reprezentativnost svih sindikata koji su prethodno utvrđeni kao reprezentativni ili su sudjelovali u pregovaračkom odboru ili je utvrđena reprezentativnost jednog ili više drugih sindikata, može se kolektivno pregovarati samo o sklapanju novog kolektivnog ugovora.

(4) U slučaju iz stavka 3. ovoga članka, sklapanjem novog kolektivnog ugovora prestaje važiti prethodno sklopljeni kolektivni ugovor.

(5) Ako u postupku iz stavka 1. ovoga članka nije utvrđena reprezentativnost sindikata ili pravo na zastupljenost u pregovaračkom odboru sindikata koji je taj postupak pokrenuo, taj sindikat ne može pokrenuti postupak novog utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za

kolektivno pregovaranje u roku od jedne godine od dana izvršnosti rješenja o novom utvrđivanju reprezentativnosti.

***Područje i razina za koju se utvrđuje reprezentativnost
ili zastupljenost u pregovaračkom odboru***

Članak 12.

(1) Reprezentativnost sindikata za kolektivne pregovore određuje se na razini poslodavca ili udruge poslodavaca.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, za kolektivno pregovaranje o sklapanju kolektivnih ugovora koji će se primjenjivati na službenike i namještenike u državnoj i javnim službama, reprezentativnost sindikata za kolektivno pregovaranje ili zastupljenost sindikata u pregovaračkom odboru utvrđuje se za određeno područje, odjeljak, odnosno skupinu u skladu s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti.

(3) Sindikat, odnosno sindikati iz članka 7. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona, dužni su u obavijesti iz članka 27. stavka 2. ovoga Zakona navesti razinu na kojoj će se kao reprezentativni, upisati u evidenciju reprezentativnih sindikata.

(4) Razinu za koju se utvrđuje reprezentativnost sindikata u slučaju iz članka 7. stavka 4. ovoga Zakona, dužan je u svom zahtjevu za utvrđivanje reprezentativnosti navesti sindikat koji pokreće postupak.

***Pregovarački odbori poslodavca za kolektivne pregovore
u državnoj i javnoj službi***

Članak 13.

(1) U slučaju pregovaranja o sklapanju kolektivnog ugovora kojima se ugovaraju prava zaposlenih za koja se sredstva za plaće i druga materijalna prava radnika osiguravaju u državnom proračunu, odnosno riznici prema posebnom propisu, sindikati, odnosno reprezentativni sindikati mogu pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora samo s pregovaračkim odborom kojeg imenuje ili za to ovlasti Vlada Republike Hrvatske.

(2) U slučaju pregovaranja o sklapanju kolektivnog ugovora kojim se ugovaraju prava zaposlenih u javnim ustanovama koje je osnovala Republika Hrvatska, reprezentativni sindikati mogu pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora samo s pregovaračkim odborom kojeg imenuje ili za to ovlasti čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležan za obavljanje poslova upravnog nadzora nad radom te javne ustanove.

(3) U slučaju pregovaranja o sklapanju kolektivnog ugovora kojim se ugovaraju prava zaposlenih za koja se sredstva za plaće i druga materijalna prava radnika osiguravaju u proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema posebnom propisu, reprezentativni sindikati mogu pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora samo s pregovaračkim odborom kojeg imenuje ili za to ovlasti tijelo koje je ovlašteno u skladu s posebnim propisom.

***Pregovarački odbori sindikata za kolektivne pregovore
u državnoj i javnoj službi***

Članak 14.

(1) Ako se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora iz članka 13. stavka 1. ovoga Zakona koji će se primjenjivati na više područja javnih službi prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, može se kolektivno pregovarati samo s pregovaračkim odborom sindikata, čiji broj i sastav utvrđuje Povjerenstvo.

(2) Sastav pregovaračkog odbora sindikata za sklapanje kolektivnog ugovora iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje se na način da svako područje bude zastupljeno s jednim članom, predstavnikom sindikata koji na tom području ima najveći broj radnika članova, a preostali članovi pregovaračkog odbora utvrdit će se razmjerno broju radnika članova ostalih sindikata koji sudjeluju u postupku utvrđivanja pregovaračkog odbora u odnosu na broj ukupno sindikalno organiziranih radnika na području za koje se pregovara.

(3) Ako se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati na pojedinom području, odjeljku ili skupini javnih službi prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, ili o kolektivnom ugovoru koji će se primjenjivati na službenike i namještenike u tijelima državne uprave odnosno državnim tijelima, može se pregovarati samo s pregovaračkim odborom sindikata, koji su reprezentativni u skladu sa člancima 7. i 8. ovoga Zakona.

(4) Pregovarački odbor sindikata ne može imati više od jedanaest članova.

(5) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, ako se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati na zaposlene u znanstvenim ustanovama, odnosno ustanovama iz sustava visokog obrazovanja, utvrđuje se reprezentativnost sindikata, a ne broj i sastav pregovaračkog odbora.

IV. POSTUPAK UTVRĐIVANJA REPREZENTATIVNOSTI

1. Povjerenstvo

Nadležnost, imenovanje i uvjeti rada Povjerenstva

Članak 15.

(1) Postupak utvrđivanja reprezentativnosti prema odredbama ovoga Zakona provodi Povjerenstvo.

(2) Povjerenstvo ima pet članova i pet zamjenika članova, koje na vrijeme od pet godina imenuje ministar nadležan za rad (u daljnjem tekstu: ministar).

(3) Članovi i zamjenici članova Povjerenstva imenuju se iz reda neovisnih istaknutih stručnjaka, od kojih po dva člana i dva zamjenika na pisani prijedlog udruga sindikata i udruga poslodavaca više razine, kojima je reprezentativnost utvrđena na nacionalnoj razini, u

roku od trideset dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, odnosno trideset dana prije isteka mandata iz stavka 2. ovoga članka.

(4) Pri imenovanju članova i provođenju postupka utvrđivanja reprezentativnosti, mora se voditi računa o načelu neovisnosti, nepristranosti i objektivnosti.

(5) Povjerenstvo može tužiti i biti tuženo na temelju ovlaštenja, odnosno obveza utvrđenih ovim Zakonom.

(6) Ministarstvo nadležno za rad (u daljnjem tekstu: ministarstvo) osigurava uvjete, administrativnu podršku i potrebna sredstva za rad Povjerenstva.

(7) Ministar pravilnikom propisuje iznos i način isplate naknade za rad Povjerenstva.

Način rada Povjerenstva

Članak 16.

(1) Povjerenstvo će na svojoj prvoj sjednici izabrati predsjednika i potpredsjednika, te donijeti poslovnik o svom radu i načinu donošenja odluka.

(2) Povjerenstvo može točnost dostavljenih podataka utvrditi uvidom u odgovarajuće registre, evidencije ili izvore službenih podataka, poštujući pri tome propise o zaštiti osobnih podataka.

(3) Ako Povjerenstvo tijekom rada posumnja u istinitost dostavljenih podataka ili takvu sumnju iskaže udruga čija se reprezentativnost u tom postupku utvrđuje, Povjerenstvo može od poslodavca ili na drugi prikladan način provjeriti točnost dostavljenih podataka, odnosno od tijela nadležnog za inspekciju rada zatražiti da izvrši tu provjeru.

(4) U slučaju iz stavka 3. ovoga članka, tijelo nadležno za inspekciju rada dužno je u roku od petnaest dana od dana podnesenog zahtjeva, nadzorom provjeriti točnost podataka i o tome izvijestiti Povjerenstvo.

2. Utvrđivanje reprezentativnosti udruga za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini

Pokretanje postupka za utvrđivanje reprezentativnosti

Članak 17.

(1) Udruga poslodavaca više razine, odnosno udruga sindikata više razine koja želi da se utvrdi njezina reprezentativnost za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, mora najranije šest mjeseci prije isteka roka iz članka 20. stavka 2. ovoga Zakona, Povjerenstvu podnijeti prijedlog za pokretanje postupka za utvrđivanje reprezentativnosti.

(2) Nakon što zaprimi prijedlog iz stavka 1. ovoga članka, Povjerenstvo će u roku od petnaest dana, u Narodnim novinama i na mrežnoj stranici ministarstva, objaviti javni poziv svim udrugama poslodavaca više razine i udrugama sindikata više razine, da u roku od

šezdeset dana od objave javnog poziva dostave zahtjeve za utvrđenje reprezentativnosti, uz upozorenje da se u slučaju neodazivanja tom pozivu njihova reprezentativnost u tom postupku neće utvrđivati.

Zahtjev za utvrđivanje reprezentativnosti

Članak 18.

(1) Zahtjev udruge poslodavaca više razine mora sadržavati:

- 1) popis poslodavaca članova udruge poslodavaca, s naznakom broja radnika iz članka 2. stavka 1. podstavka 2. ovoga Zakona koje ti poslodavci zapošljavaju,
- 2) popis udruženih udruga poslodavaca, s naznakom područja u kojima one djeluju utvrđenim prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti,
- 3) popis područnih ureda u županijama,
- 4) podatke o raspoloživim prostornim i drugim materijalnim uvjetima za rad te podatke o broju zaposlenih radnika u udruzi poslodavaca više razine.

(2) Zahtjev udruge sindikata više razine mora sadržavati:

- 1) popis u udruhu udruženih sindikata, s brojem radnika članova sindikata kojima poslodavac na temelju pisane suglasnosti od plaće usteže članarinu i koji koriste prava na rodiljne i roditeljske potpore u skladu s posebnim propisom, ovjeren od poslodavca, te od sindikata ovjeren broj radnika članova sindikata koji samostalno uplaćuju članarinu,
- 2) popis udruženih sindikata, s naznakom područja u kojima oni djeluju utvrđenim prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti,
- 3) popis područnih ureda u županijama,
- 4) podatke o raspoloživim prostornim i drugim materijalnim uvjetima za rad, te podatke o broju zaposlenih radnika u udruzi sindikata više razine.

(3) Ako zahtjev iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnose udruge više razine kojima je u prethodnom postupku utvrđivanja reprezentativnosti bila utvrđena reprezentativnost za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, a u međuvremenu su se u udruhu više razine udružile nove udruge, uz zahtjev moraju biti priložene odluke tijela nadležnih za donošenje odluke o udruživanju u udruhu više razine.

(4) Ako zahtjev iz stavaka 1. i 2. ovoga članka podnose udruge više razine za koju se prethodno nije utvrđivala reprezentativnost za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, uz zahtjev moraju biti priložene odluke tijela nadležnih za donošenje odluke o udruživanju u udruhu više razine.

(5) Podaci u podnesenom zahtjevu moraju biti iskazani sa stanjem posljednjeg dana u mjesecu koji prethodi mjesecu u kojem je objavljen javni poziv.

(6) Na zahtjev sindikalnog povjerenika ili sindikalnog predstavnika, poslodavac je dužan u roku od osam dana od dana podnesenog zahtjeva, sindikatu dostaviti broj radnika članova sindikata iz članka 3. stavka 2. ovoga Zakon, osim za radnike članove sindikata koji samostalno uplaćuju sindikalnu članarinu.

(7) Podatke iz stavka 6. ovoga članka moraju supotpisati ovlaštena osoba poslodavca te povjerenici, odnosno predstavnici svih sindikata koji imaju članove zaposlene kod toga poslodavca i koji sudjeluju u postupku utvrđivanja reprezentativnosti.

(8) Ako poslodavac ne dostavi podatke ili ih ne dostavi u roku iz stavka 6. ovoga članka, na pisani zahtjev sindikalnog povjerenika ili sindikalnog predstavnika inspektor rada će u provedbi inspekcijskog nadzora, u roku od tri dana od dana podnošenja zahtjeva, usmenim rješenjem u zapisniku poslodavcu naložiti da u daljnjem roku od tri dana dostavi zatraženi podatak.

(9) Žalba izjavljena protiv rješenja iz stavka 8. ovoga članka, ne odgađa izvršenje rješenja.

Rad Povjerenstva

Članak 19.

(1) Nakon što zaprimi zahtjev za utvrđivanje reprezentativnosti iz članka 18. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona, Povjerenstvo će najkasnije u roku od osam dana utvrditi sadrži li podneseni zahtjev sve propisane podatke.

(2) Ako podneseni zahtjev ne sadrži sve propisane podatke, Povjerenstvo će pozvati podnositelja zahtjeva da ga dopuni u roku od petnaest dana, uz upozorenje da se u slučaju neudovoljavanja tom pozivu, njegova reprezentativnost u tom postupku neće utvrđivati.

(3) Ako podnositelj zahtjeva svoj zahtjev ne dopuni u roku iz stavka 2. ovoga članka, Povjerenstvo će, u daljnjem roku od osam dana, rješenjem odbaciti zahtjev kao nepotpun.

(4) Ako Povjerenstvo na temelju podnesenog ili dopunjenog zahtjeva utvrdi da podnositelj zahtjeva ne ispunjava kriterije iz članka 2., odnosno članka 3. ovoga Zakona, donijet će u roku od petnaest dana rješenje o odbijanju zahtjeva za utvrđivanje reprezentativnosti.

(5) Protiv rješenja iz stavka 4. ovoga članka žalba nije dopuštena, ali svaka udruga koja je sudjelovala u postupku utvrđivanja reprezentativnosti, može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom.

(6) U slučaju iz stavka 5. ovoga članka, nadležni upravni sud donijet će odluku u roku od trideset dana od dana podnošenja tužbe.

Rješenje o utvrđivanju reprezentativnosti

Članak 20.

(1) U slučaju utvrđivanja reprezentativnosti na nacionalnoj razini, Povjerenstvo će najkasnije u roku od devedeset dana od dana objave javnog poziva, a na temelju utvrđenih podataka, rješenjem utvrditi popis reprezentativnih udruga za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini.

(2) Reprezentativnost utvrđena rješenjem iz stavka 1. ovoga članka traje pet godina od dana njegove izvršnosti.

(3) Izvršno rješenje iz stavka 1. ovoga članka objavljuje se u Narodnim novinama.

(4) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka žalba nije dopuštena, ali svaka udruga koja je sudjelovala u postupku utvrđivanja reprezentativnosti, može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom.

(5) U slučaju iz stavka 4. ovoga članka, nadležni upravni sud donijet će odluku u roku od trideset dana od dana podnošenja tužbe.

Postupak novog utvrđivanja, odnosno preispitivanja utvrđene reprezentativnosti

Članak 21.

(1) Svaka udruga poslodavaca, odnosno udruga sindikata više razine, može najranije šest mjeseci prije isteka roka iz članka 20. stavka 2. ovoga Zakona zatražiti novo utvrđivanje reprezentativnosti udruga za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini.

(2) Postupak preispitivanja utvrđene reprezentativnosti može, i prije roka iz stavka 1. ovoga članka, pokrenuti udruga poslodavaca, odnosno udruga sindikata više razine koja je zastupljena u Gospodarsko-socijalnom vijeću, ako učini vjerojatnim da neka od udruga zastupljenih u Gospodarsko-socijalnom vijeću više ne ispunjava neki od uvjeta iz članka 2., odnosno članka 3. ovoga Zakona.

(3) U zahtjevu za preispitivanje utvrđene reprezentativnosti iz stavka 2. ovoga članka, tvrdnja da neka od udruga koja je zastupljena u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini više ne ispunjava uvjete iz članka 2., odnosno članka 3. ovoga Zakona mora biti obrazložena.

(4) Zahtjev iz stavka 2. ovoga članka podnosi se Povjerenstvu, koje je dužno u roku od petnaest dana o tome obavijestiti udrugu više razine čija se reprezentativnost preispituje i zatražiti podatke o ispunjavanju osporenog uvjeta te odrediti primjeren rok za dostavu tih podataka.

(5) U postupku iz stavka 2. ovoga članka, preispitivanje utvrđene reprezentativnosti će se provesti samo za udrugu više razine čija se reprezentativnost u odnosu na određeni uvjet preispituje.

(6) Nakon isteka roka iz stavka 4. ovoga članka, Povjerenstvo će donijeti rješenje u roku od petnaest dana, koje se nakon njegove izvršnosti objavljuje u Narodnim novinama.

3. Utvrđivanje reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje

Zahtjev za utvrđivanje reprezentativnosti i sastava pregovaračkog odbora sindikata za kolektivno pregovaranje

Članak 22.

(1) Postupak utvrđivanja reprezentativnosti iz članka 7. stavka 4. ovoga Zakona, pokreće sindikat podnošenjem zahtjeva Povjerenstvu, s navođenjem podatka o ukupnom broju članova sindikata podnositelja zahtjeva na razini na kojoj se utvrđuje reprezentativnost.

(2) Postupak utvrđivanja sastava pregovaračkog odbora sindikata iz članka 14. stavka 1. ovoga Zakona, pokreće se podnošenjem zahtjeva sindikata Povjerenstvu, uz navođenje podatka o ukupnom broju članova sindikata podnositelja zahtjeva.

(3) Na podatak o ukupnom broju članova sindikata iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, na odgovarajući način se primjenjuje odredba članka 3. stavka 2. i članka 18. stavaka 5., 6., 7., 8. i 9. ovoga Zakona.

Rad povjerenstva

Članak 23.

(1) Nakon što zaprimi zahtjev za utvrđivanje reprezentativnosti, odnosno zahtjev za utvrđivanje broja i sastava pregovaračkog odbora iz članka 22. ovoga Zakona, Povjerenstvo će najkasnije u roku od osam dana utvrditi sadrži li podneseni zahtjev sve propisane podatke.

(2) Ako podneseni zahtjev ne sadrži sve propisane podatke, Povjerenstvo će pozvati podnositelja zahtjeva da ga dopuni u roku od osam dana, uz upozorenje da će u slučaju ne udovoljavanja tom pozivu, njegov zahtjev biti odbačen.

(3) Ako podnositelj zahtjeva, svoj zahtjev ne dopuni u roku iz stavka 2. ovoga članka, Povjerenstvo će u daljnjem roku od osam dana rješenjem odbaciti zahtjev kao nepotpun.

(4) Ako Povjerenstvo utvrdi da je zahtjev potpun, u roku od petnaest dana će javnim pozivom objavljenim na mrežnoj stranici ministarstva, pozvati sindikate koji djeluju na razini, odnosno području za koju se utvrđuje reprezentativnost, odnosno broj i sastav pregovaračkog odbora, da u roku od trideset dana od objave poziva, dostave podatke iz članka 22. ovoga Zakona, uz upozorenje da se u slučaju ne odazivanja tom pozivu, njihova reprezentativnost, odnosno zastupljenost u pregovaračkom odboru neće utvrđivati.

(5) Ukupan broj sindikalno organiziranih radnika je zbroj radnika članova svih sindikata koji sudjeluju u postupku utvrđivanja reprezentativnosti, odnosno utvrđivanju broja i sastava pregovaračkog odbora.

Rješenje o utvrđivanju reprezentativnosti sindikata ili zastupljenosti u pregovaračkom odboru

Članak 24.

(1) U slučaju podnošenja zahtjeva za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje ili zahtjeva za određivanje broja i sastava pregovaračkog odbora, Povjerenstvo će u roku od petnaest dana od dana isteka roka za dostavu podataka iz članka 23. stavka 4. ovoga Zakona, na temelju utvrđenih podataka, rješenjem utvrditi reprezentativnost

sindikata, odnosno broj i sastav pregovaračkog odbora za kolektivno pregovaranje te ga dostaviti svim sindikatima koji su sudjelovali u postupku utvrđivanja reprezentativnosti.

(2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka žalba nije dopuštena, ali svaka udruga koja je sudjelovala u postupku utvrđivanja reprezentativnosti, odnosno postupku određivanja broja i sastava pregovaračkog odbora, može protiv tog rješenja pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom.

(3) U slučaju iz stavka 2. ovoga članka, nadležni upravni sud donijet će odluku u roku od trideset dana od dana podnošenja tužbe.

(4) Ako se odlukom upravnog suda poništi ili izmijeni rješenje iz stavka 1. ovoga članka na temelju kojeg je već sklopljen kolektivni ugovor, taj ugovor prestaje važiti danom pravomoćnosti sudske odluke.

Stranke kolektivnog ugovora

Članak 25.

(1) Stranke kolektivnog ugovora mogu biti, na strani poslodavca, jedan ili više poslodavaca ili njihove udruge, a na strani sindikata, jedan ili više sindikata koji su reprezentativni u skladu s ovim Zakonom.

(2) Stranke kolektivnog ugovora iz članka 14. stavka 1. ovoga Zakona, mogu biti, na strani poslodavca, Vlada Republike Hrvatske, a na strani sindikata, sindikati koji su zastupljeni u pregovaračkom odboru.

(3) Stranke kolektivnog ugovora iz članka 14. stavaka 3. i 5. ovoga Zakona, mogu biti, na strani poslodavca, Vlada Republike Hrvatske, a na strani sindikata, jedan ili više sindikata koji su reprezentativni u skladu s ovim Zakonom.

(4) Stranke kolektivnog ugovora koji bi se primjenjivao na radnike zaposlene kod poslodavaca udruženih u udruhu poslodavaca više razine mogu biti na strani poslodavca, udruga poslodavaca više razine, a na strani sindikata, jedan ili više udruhu sindikata više razine kojima je utvrđena reprezentativnost za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini.

Važenje kolektivnog ugovora

Članak 26.

(1) Kolektivni ugovor kojeg su sklopile stranke iz članka 25. stavaka 1. i 3. ovoga Zakona bit će važeći samo ako reprezentativni sindikati potpisnici u svom članstvu imaju više od pedeset posto radnika članova od ukupno sindikalno organiziranih radnika kod reprezentativnih sindikata.

(2) Kolektivni ugovor kojeg su sklopile stranke iz članka 25. stavka 2. ovoga Zakona, a koji će se primjenjivati na više područja javnih službi prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, bit će važeći ako ga potpiše najmanje po jedan sindikat iz najmanje tri različita

područja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti za koja se pregovaralo i koji u svom članstvu imaju više od pedeset posto radnika članova od ukupno sindikalno organiziranih radnika sindikata zastupljenih u pregovaračkom odboru.

(3) Broj članova sindikata potpisnika utvrđuje se prema podacima iskazanim u sporazumu iz članka 7. stavka 3. ovoga Zakona ili prema rješenju Povjerenstva.

Evidencija o reprezentativnim sindikatima

Članak 27.

(1) Ministarstvo vodi posebnu evidenciju reprezentativnih udruga sindikata i poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini te reprezentativnih sindikata za kolektivno pregovaranje.

(2) Reprezentativni sindikati dužni su pisano obavijestiti ministarstvo o činjenicama iz članka 7. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona, radi upisa u evidenciju iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Na temelju pisane obavijesti sindikata iz stavka 2. ovoga članka, te izvršnog rješenja Povjerenstva iz članka 20. stavka 1. ovoga Zakona i članka 24. stavka 1. ovoga Zakona, ministarstvo će izvršiti upis reprezentativnog sindikata, odnosno udruge više razine u evidenciju iz stavka 1. ovoga članka.

(4) Ministar pravilnikom propisuje obveznike, postupak, sadržaj i rokove dostave obavijesti iz stavka 2. ovoga članka.

V. NADZOR

1. Upravni nadzor

Članak 28.

Upravni nadzor nad primjenom ovoga Zakona obavlja središnje tijelo državne uprave nadležno za rad.

2. Inspekcijski nadzor

Članak 29.

Inspekcijski nadzor nad provedbom ovoga Zakona obavlja središnje tijelo državne uprave nadležno za inspekciju rada.

VI. PREKRŠAJNE ODREDBE

Članak 30.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 20.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba:

- 1) ako u propisanom roku sindikalnom povjereniku, odnosno sindikalnom predstavniku ne dostavi popis članova sindikata koji su zaposleni kod poslodavca i kojima se na temelju pisane suglasnosti usteže sindikalna članarina (članak 18. stavak 6.),
- 2) ako na zahtjev Povjerenstva iz članka 21. stavka 4. ovoga Zakona ne dostavi podatke o ispunjavanju osporenog uvjeta,
- 3) ako ne dostavi obavijest iz članka 27. stavka 2. ovoga Zakona u roku ili u sadržaju propisanom pravilnikom iz članka 27. stavka 4. ovoga Zakona,

(2) Novčanom kaznom u iznosu od 4.000,00 do 6.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

VII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 31.

(1) Kolektivni ugovor koji je na snazi, a čiji su potpisnici sindikati kojima nije utvrđena reprezentativnost prema odredbama Zakona o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnost za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012), mogu se otkazati bez provedbe prethodno ugovorenog postupka za njihovo otkazivanje, ako u roku od petnaest dana od dana poziva poslodavca za pokretanje pregovora o sklapanju novog kolektivnog ugovora, sindikati ne pokrenu postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata u skladu s ovim Zakonom.

(2) Udruge poslodavaca više razine i udruge sindikata više razine kojima je reprezentativnost za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini utvrđena temeljem Zakona o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnost za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012), zadržavaju svoju reprezentativnost za razdoblje propisano tim Zakonom.

(3) Sindikati kojima je do dana stupanja na snagu ovoga Zakona utvrđena reprezentativnost za kolektivno pregovaranje na način i u postupku propisanim Zakonom o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnost za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012), zadržavaju svoju reprezentativnost.

(4) Povjerenstvo koje je imenovano temeljem Zakona o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnost za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012), nastavlja sa svojim radom do imenovanja novog Povjerenstva.

(5) Postupci započeti do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, dovršit će se po odredbama Zakona o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnost za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012).

(6) Ministar će u roku od trideset dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, donijeti pravilnike iz članka 15. stavka 7. i članka 27. stavka 4. ovoga Zakona.

(7) Do donošenja pravilnika iz stavka 6. ovoga članka, primjenjivat će se Pravilnik o iznosu i načinu isplate naknade za rad Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti (Narodne novine, br. 92/2012) i Pravilnik o načinu dostave obavijesti za upis u evidenciju reprezentativnih sindikata (Narodne novine, br. 93/2012).

Članak 32.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnost za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012).

Članak 33.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

Važeći Zakon o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnosti za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012) donijet je 18. srpnja 2012. godine, te je stupio na snagu 28. srpnja 2012. godine i prvi je zakonodavni okvir koji je u Republici Hrvatskoj propisao kriterije i postupak za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje.

Iako je važeći Zakon djelomično ostvario očekivane učine, u njegovoj su primjeni uočeni određeni problemi i dvojbe ili nedostaci zbog kojih je potrebno neke institute izmijeniti, pojasniti ili dopuniti, a osobito iste u potpunosti uskladiti s propisima koji su također u postupku donošenja, osobito s općim propisom o radu.

Budući da je navedena izmjena zahtijevala značajne nomotehničke intervencije u tekst zakona, bilo je nužno donijeti novi zakon u cilju jednostavnije primjene i učinkovitijeg nadzora.

Zbog horizontalnog usklađivanja s općim propisom o radu, ovim se Zakonom na drugačiji način uređuju instituti stranaka kolektivnog ugovora, a što ima i utjecaj na institut štrajka uređen općim propisom o radu, te se na poseban način uređuje područje pregovaranja i sklapanja kolektivnih ugovora u državnim i javnim službama.

Polazeći od dobrih rezultata provedenih postupaka utvrđivanja reprezentativnosti i dosadašnjih iskustava u primjeni važećeg zakona, u tekst novog zakona unijeti su svi oni prijedlozi o uređenju pojedinih instituta, koji će doprinijeti kvalitetnijoj primjeni Zakona.

II. PITANJA KOJA SE ZAKONOM RJEŠAVAJU

Važeći Zakon o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnosti za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012) - u daljnjem tekstu: Zakon, u primjeni je duže od godine dana, što omogućuje ograničenu analizu njegovih učinaka.

Polazni statistički podatak djelovanja sindikata i njihovih udruga više razine svakako je podatak da na nacionalnoj razini, odnosno na području dvije ili više županija djeluje ukupno 308 sindikata i 23 udruge sindikata više razine, a na lokalnoj razini, odnosno na području jedne županije djeluje 313 sindikata i 3 udruge sindikata više razine.

Od dana stupanja na snagu Zakona, odnosno od 28. srpnja 2013. godine, do 31. listopada 2013. godine, dakle u razdoblju u kojem se utvrđuje reprezentativnost sindikata za kolektivno pregovaranje, u evidenciju reprezentativnih sindikata je upisano ukupno 250 sindikata koji djeluju sami na području, odnosno razini za koju se kolektivno pregovara. U istom je razdoblju, u evidenciju reprezentativnih sindikata upisano i ukupno 78 pisanih sporazuma sindikata o broju i sastavu pregovaračkog odbora, koji uključuju 234 sindikata, a Povjerenstvo za utvrđivanje reprezentativnosti je donijelo 44 rješenja, u kojima je 56 različitih sindikata utvrđeno reprezentativnim, a 19 nerepresentativnim. Slijedom navedenih podataka proizlazi da je u razdoblju primjene Zakona ukupno 540 sindikata ostvarilo svoju reprezentativnost za kolektivno pregovaranje na raznim razinama i područjima na kojima se pregovaralo o sklapanju kolektivnog ugovora, a što je u odnosu na podatak o ukupnom broju registriranih sindikata gotovo 90%.

Pri tome nije zanemariva i činjenica da je na području na kojima djeluje više sindikata, a za koju se utvrđivala reprezentativnost za kolektivno pregovaranje, gotovo 80% sindikata svoju reprezentativnost ostvarilo na temelju potpisanog sporazuma svih sindikata koji djeluju na određenom području, odnosno razini, a svega nešto više od 20% je o toj reprezentativnosti odlučivalo Povjerenstvo. Navedeni podaci upućuju na zaključak da je donošenje Zakona utjecalo na jačanje sinergije i potaknulo sindikate na međusobno uvažavanje, dogovaranje i sporazumijevanje, te time i ojačalo njihovu pregovaračku poziciju. S druge strane, sklopljen kolektivni ugovor koji je prihvaćen i podržan od svih sindikata koji djeluju na području odnosno razini na kojoj se pregovaralo na temelju njihovog sporazuma, jamstvo su i poslodavcu, odnosno udruzi poslodavaca na trajniju stabilnost i socijalni mir.

Iako je bilo primjedbi i mišljenja da će utvrđeni kriteriji te način i postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje onemogućiti i znatno otežati i usporiti početak i tijek pregovora o sklapanju kolektivnih ugovora, primjena Zakona nije niti otežala niti onemogućila sklapanje kolektivnih ugovora, jer je od dana stupanja na snagu Zakona, prema evidenciji kolektivnih ugovora koja se vodi u Ministarstvu rada i mirovinskoga sustava, sklopljeno 57 novih kolektivnih ugovora koji se primjenjuju na cijelom području Republike Hrvatske te 60 izmjena i dopuna važećih kolektivnih ugovora, pri čemu ovaj podatak ne obuhvaća vrlo velik broj novih kolektivnih ugovora i izmjena i dopuna važećih kolektivnih ugovora sklopljenih u ovome razdoblju, a koji se primjenjuju samo na lokalnoj razini te o njima evidenciju vode uredi državne uprave u županiji, pa je taj broj i znatno veći.

Dakle, važeći Zakon je djelomično ostvario očekivane učinke, ali su u njegovoj primjeni uočeni i neki problemi, dvojbe ili nedostaci zbog kojih je potrebno izmijeniti, pojasniti ili dopuniti neke institute, a osobito isti uskladiti s propisima koji su u postupku donošenja, odnosno općim propisom o radu.

Nakon niza održanih konzultacijskih sastanaka sa socijalnim partnerima (reprezentativnim sindikalnim središnjicama i Hrvatskom udrugom poslodavaca), Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava je pristupilo izradi novoga zakona kojim će se ukloniti svi uočeni nedostaci u primjeni važećeg Zakona. O uređenju pojedinih odredbi Zakona koje su izazivale poteškoće u primjeni i odnosu na koje je postojala određena pravna praznina, postignut je konsenzus sa socijalnim partnerima (kao što je pokretanje postupka utvrđivanja reprezentativnosti od strane poslodavca, gubitak reprezentativnosti ako sindikat odbija kolektivno pregovarati, utvrđivanje sastava Gospodarsko-socijalnog vijeća na lokalnoj razini, provedba postupka utvrđivanja reprezentativnosti sindikata ili zastupljenosti u pregovaračkom odboru, provedba postupka utvrđivanja reprezentativnosti udruga sindikata i poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, stranke kolektivnog ugovora, vađenje kolektivnog ugovora i sl.).

Primjena važećeg Zakona otvorila je niz dvojbi oko primjene pojedinih instituta s područja kolektivnih radnih odnosa koji su propisani Zakonom o radu, a osobito pitanje stranaka kolektivnog ugovora i prava na štrajk. Naime, ako pregovore o sklapanju kolektivnog ugovora mogu voditi samo reprezentativni sindikati, tada se nameće i zaključak da stranke toga kolektivnog ugovora mogu biti samo dio ili svi reprezentativni sindikati.

U tom smislu ovim se zakonskim prijedlogom predlaže definirati tko može biti strankom kolektivnog ugovora. Naime, pitanje pregovora i stranaka kolektivnog ugovora otvara pitanje

da li nereprezentativni sindikati, koji ne mogu pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora, mogu pokrenuti štrajk zbog sklapanja, izmjene ili obnove kolektivnog ugovora. Neodrživo bi bilo rješenje da štrajk zbog spora oko kolektivnog ugovora mogu pokrenuti i oni sindikati koji nisu reprezentativni za pregovore o sklapanju toga ugovora ili oni koji su reprezentativni, ali su odbili sudjelovati u pregovorima, čime su se isključili iz prava na štrajk. Stoga se predlaže propisati da strankom kolektivnog ugovora mogu biti samo reprezentativni sindikati koji su sudjelovali u pregovorima o njegovom sklapanju, ali je u tom slučaju potrebno definirati kada će takav kolektivni ugovor biti važeći.

Naime, čak i u slučaju da su svi reprezentativni sindikati pregovarali o sklapanju kolektivnog ugovora, otvara se pitanje da li taj kolektivni ugovor može biti važeći ako ga potpiše samo jedan reprezentativan sindikat, koji okuplja možda samo 21% radnika članova sindikata. Primjenjujući pri tome opće prihvaćena demokratska načela i na socijalni dijalog, ovim se Zakonom predlaže da će kolektivni ugovor kojeg su pregovarali reprezentativni sindikati biti važeći ako ga potpišu reprezentativni sindikati koji u svom članstvu imaju više od 50% radnika članova u odnosu na ukupan broj radnika članova svih reprezentativnih sindikata na području, odnosno razini za koju se kolektivni ugovor sklapa. Na taj se način onemogućava da na području na kojem postoji nekoliko reprezentativnih sindikata s većom razlikom u broju članova, a koji reprezentativnost ostvaruju ukoliko u svom članstvu imaju 20% radnika članova od ukupno sindikalno organiziranih radnika (dakle i onih reprezentativnih i onih nereprezentativnih sindikata), da kolektivni ugovor bude važeći ako ga potpiše samo jedan reprezentativni sindikat s možda samo 20% članova, a da ga ujedno ne potpiše drugi reprezentativni sindikat s možda 48% članova. Ujedno se propisivanjem praga za važenje kolektivnog ugovora dodatno utječe na motivaciju reprezentativnih sindikata na suradnju i zajedničko pregovaranje.

Postojeće normativno rješenje koje je propisivalo posebne uvjete za reprezentativnost tzv. "strukovnih" sindikata, odnosno sindikata koji u svom članstvu imaju najmanje sedamdeset pet posto radnika iste struke i zanimanja i koji su reprezentativnost stjecali ako u svom članstvu imaju najmanje 40% radnika članova od ukupnog broja radnika iste struke i zanimanja zaposlenih kod poslodavca ili poslodavaca koji posluju na području za koje se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora, ukazalo se neprimjerenim zbog znatno nižih kriterija stjecanja reprezentativnosti i mogućeg dodatnog poticanja fragmentiranost na sindikalnoj strani. Stoga se, ovim se zakonom ne predlaže za strukovne sindikate propisivati posebne, povlaštene kriterije. Tim više, što dosadašnja primjena Zakona ukazuje da se najveći broj reprezentativnosti stječe na temelju sporazuma sindikata, u kojem smislu je i malim strukovnim sindikatima omogućeno da na temelju takvog sporazuma pregovaraju o sklapanju kolektivnog ugovora.

Naime, pisani sporazum svih sindikata koji djeluju na području za koje se kolektivno pregovara, po važećem normativnom rješenju podrazumijevao je stjecanje reprezentativnosti za sve sindikate potpisnike toga sporazuma, bez obzira na broj njihovih članova. Ovim se zakonom predlaže da svi sindikati međusobnim pisanim sporazumom utvrđuju koji su sindikati reprezentativni za pregovore o sklapanju kolektivnog ugovora, što je dobro rješenje za one razine na kojima djeluje velik broj sindikata .

Dakle, reprezentativni sindikati koji su pregovarali o sklapanju kolektivnog ugovora, ali isti nisu potpisali, mogu organizirati i provesti štrajk zbog sklapanja, izmjene ili obnove

kolektivnog ugovora, dok to pravo ne ostvaruju nereprezentativni sindikati, kao niti reprezentativan sindikat koji je odbio pregovarati o tom kolektivnom ugovoru.

U odnosu na međunarodno radno pravo, treba istaknuti kako nadzorna tijela Međunarodne organizacije rada ne smatraju propis koji definira sustav reprezentativnosti u cilju dodjeljivanja statusa najreprezentativnijih organizacija određenim organizacijama radnika ili poslodavaca u svrhu kolektivnog pregovaranja i prava na štrajk ili zastupljenosti u nacionalnim tripartitnim tijelima, suprotnim načelima slobode udruživanja, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

1. utvrđivanje najreprezentativnije organizacije bi se trebalo temeljiti na unaprijed utvrđenim, preciznim i objektivnim kriterijima, kako bi se izbjegla svaka mogućnost pristranosti ili zlouporabe;
2. razlikovanje između najreprezentativnijih organizacija i ostalih organizacija bi trebalo biti ograničeno na određena povlaštena prava, kao npr. u svrhu kolektivnog pregovaranja, konzultacija s javnim vlastima ili određivanja predstavnika radnika i poslodavaca na međunarodnim sastancima;
3. sindikatima koji se ne smatraju reprezentativnima, koji stoga nisu zastupljeni u tripartitnim konzultativnim tijelima ili koji nemaju pravo na sklapanje kolektivnih ugovora, ne smiju se uskratiti njihova prava na obranu radnih interesa svojih članova, na organiziranje vlastite administracije i formuliranje njihovih programa aktivnosti;
4. odluka da se određenim organizacijama dodijeli status najreprezentativnijih radničkih udruga, i kao rezultat toga, davanje određenih povlastica i prava, ne smije rezultirati ugrožavanjem slobode izbora od strane radnika niti nepravedno utjecati na izbor organizacija radnika ili poslodavaca;
5. procjena reprezentativnosti, posebno pri utvrđivanju najreprezentativnijih organizacija obično bi trebala biti učinjena od strane neovisnog tijela, uz svako jamstvo nezavisnosti i objektivnosti.

Zaključno još treba naglasiti i zahtjev Europske socijalne povelje, koja jasno navodi da kriteriji reprezentativnosti moraju biti propisani zakonom te da se sindikatima kojima nije priznat status reprezentativnog sindikata, mora omogućiti pravo na sudsku zaštitu od takve odluke. U tom se smislu nameće nužnim, zakonom omogućiti sindikatima pravo na sudsku zaštitu protiv odluke kojom im se ne prizna status reprezentativnog sindikata, odnosno kojom im se uskraćuje pravo na zastupljenost u pregovaračkom odboru sindikata za kolektivno pregovaranje, kako bi se zakonska rješenja u potpunosti uskladila s člankom 6. Europske socijalne povelje, kojom se jamči pravo na kolektivno pregovaranje.

Niti uskrata prava nereprezentativnim sindikatima na organiziranje i provedbu štrajka zbog sklapanja, izmijene ili obnove kolektivnog ugovora, ne smatraju se suprotnim načelima slobode udruživanja, u kojem smislu ističemo i neka od stajališta Odbora za slobodu udruživanja Međunarodne organizacije rada:

- sustav kolektivnog pregovaranja s isključivim pravom reprezentativnog sindikata na kolektivno pregovaranje je kompatibilan s principom slobode udruživanja,
- razlika između reprezentativnog i nereprezentativnog sindikata ne smije biti takva da nereprezentativni sindikat ne može braniti interese svojih članova tako da na primjer predstavlja svoje članove, uključujući i u individualnim radnim sporovima te da

izrađuje svoje statute i pravila, potpuno slobodno bira svoje predstavnike, organizira svoje upravljanje i djelatnosti i utvrđuje svoje programe,

- nereprezentativni sindikati kojima nije priznato pravo na kolektivno pregovaranje imaju pravo predstavljati svoje članove i zastupati ih u individualnim radnim sporovima.

Postupak i način utvrđivanja reprezentativnosti, sastav i rad Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti i osigurana sudska zaštita protiv odluka Povjerenstva, udovoljavaju sve međunarodne zahtjeve te ni na koji način ne narušavaju slobode organiziranja i kolektivnog pregovaranja.

Primjena važećeg Zakona bila je otežana u postupcima utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivne pregovore u državnim i javnim službama jer u jednakim situacijama nisu dosljedno poštivana i jednaka načela, te se za državne službe utvrđivala reprezentativnost sindikata, a za javne službe se za pregovore o sklapanju Temelnog kolektivnog ugovora utvrđivao sastav pregovaračkog odbora. Osim toga, i primjena Nacionalne klasifikacije djelatnosti na definiranje područja za koje se kolektivno pregovara pokazala se neprimjenjivom, osobito za kolektivne pregovore u realnom gospodarstvu, gdje se uobičajeno pregovara na razini jednog poslodavca ili na razini udruge poslodavaca, te se novim prijedlogom za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata utvrđuje samo na razini jednog poslodavca ili na razini udruge poslodavaca.

Uvažavajući specifičnosti javnih službi, za koje se sredstva za materijalna prava radnika osiguravaju u državnom proračunu, i koji za temeljne kolektivne ugovore pregovaraju s pregovaračkim odborom Vlade Republike Hrvatske, predlaže utvrđivanje pregovaračkog odbora sindikata putem Povjerenstva.

Za pregovore o temeljnom kolektivnom ugovoru za javne službe pregovarački odbor sindikata se utvrđuje na način da svako područje prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti bude zastupljeno s jednim članom, predstavnikom sindikata koji ima na tom području najveći broj radnika članova, a preostali članovi se utvrđuju prema razmjernom broju radnika članova ostalih sindikata koji sudjeluju u postupku utvrđivanja pregovaračkog odbora u odnosu na broj ukupno sindikalno organiziranih radnika, do najviše 11 članova. Temeljni kolektivni ugovor za javne službe, koji se primjenjuje na raznim područjima na kojima je vrlo velika razlika kako broja zaposlenih tako i broja sindikalno organiziranih radnika, bit će važeći ako ga potpiše najmanje po jedan sindikat iz najmanje tri različita područja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti za koja se pregovaralo, i koji u svom članstvu imaju više od pedeset posto radnika članova od ukupno sindikalno organiziranih radnika sindikata zastupljenih u pregovaračkom odboru.

Za kolektivne pregovore o granskim kolektivnim ugovorima koji će se primjenjivati na zaposlene samo u jednom području, odnosno odjeljku javnih službi prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, kao i za pregovore o sklapanju kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati na službenike i namještenike u tijelima državne uprave, odnosno državnim tijelima utvrđivat će se reprezentativnost sindikata po općem kriteriju, odnosno na bazi najmanje 20% radnika članova u odnosu na ukupan broj sindikalno organiziranih radnika u tom području, odnosno odjeljku. Uvažavajući pri tom specifičnost kolektivnog pregovaranja u dva područja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti odnosno u djelatnosti znanosti i visokog obrazovanja propisuje se iznimka od pravila da bi u tom slučaju Povjerenstvo trebalo

utvrđivati broj i sastav pregovaračkog odbora propisana je iznimka te će se u tom slučaju utvrđivati reprezentativnost sindikata u skladu s općim kriterijem. To stoga što se radi o vrlo povezanim područjima normativno uređenim jednim zakonskim tekstom a članovi sindikata su istovremeno zaposleni u oba ta područja.

Trajanje jednom utvrđene reprezentativnosti, sada se produžuje na vrijeme važenja sklopljenog kolektivnog ugovora. Ako se tijekom trajanja reprezentativnosti sindikata, odnosno tijekom trajanja prava na zastupljenost u pregovaračkom odboru žele pokrenuti pregovori o izmjenama, odnosno dopunama sklopljenog kolektivnog ugovora, poslodavac, odnosno udruga poslodavaca može pregovarati s pregovaračkim odborom sindikata čija je reprezentativnost utvrđena za sklapanje kolektivnog ugovora o čijim izmjenama, odnosno dopunama se želi pregovarati i koji je potpisnik toga kolektivnog ugovora. Ukoliko se želi pregovarati nakon isteka roka važenja kolektivnog ugovora ili je na području, odnosno razini važenja kolektivnog ugovora došlo do promjena na sindikalnoj strani, na način da je neki od do tada nereprezentativnih sindikata ispunio kriterij za reprezentativnost ili je započeo djelovati novi sindikat, koji ima kriterij za reprezentativnost potrebno je ponovo utvrđivati reprezentativnost, a ako se reprezentativnim utvrde različiti sindikati, tada se može pregovarati samo o novom kolektivnom ugovoru, čijim sklapanjem prethodni kolektivni ugovor po sili zakona prestaje važiti.

S obzirom na uočene nedostatke u provođenju postupka utvrđivanja reprezentativnosti udruga sindikata i udruga poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima, ovim se zakonom na jasniji i pravedniji način uređuje postupak utvrđivanja reprezentativnosti za sudjelovanje u tripartitnim tijelima. U odnosu na postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje, također je dopunjen postupak koji se provodi pred Povjerenstvom, te su skraćeni rokovi u postupanju.

S obzirom da u primjeni odredbi o načinu, kriterijima i pravima sudjelovanja u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, kao i odredbi o Povjerenstvu, nije bilo poteškoća niti dvojbi, iste se predlažu u gotovo neizmijenjenom sadržaju.

III. OBRAZLOŽENJE ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

Uz članak 1.

Opća odredba koja definira predmet Zakona koji se istim uređuje, a to je postupak i kriteriji za utvrđivanje reprezentativnosti udruga poslodavaca i sindikata više razine, koje temeljem reprezentativnosti ostvaruju i posebna prava temeljem ovoga Zakona, kriterij i postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje, a istovremeno jamči nereprezentativnim udrugama nesmetano ostvarivanje njihovih prava na obranu radnih interesa njihovih članova, na organiziranje vlastite administracije i formuliranje njihovih programa aktivnosti te potpunu slobodu udruživanja.

Uz članak 2.

Propisuje kvantitativne, objektivno utvrdive kriterije reprezentativnosti udruga poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, koja se utvrđuje na temelju ukupnog broja u nju udruženih poslodavaca, ukupnog broja zaposlenih radnika, broja

u nju udruženih granskih udruga poslodavaca, broja područnih ureda u županijama, te potrebnih kadrovskih i materijalnih uvjeta za rad.

Uz članak 3.

Propisuje odgovarajuće jednako vrijedne kvantitativne, objektivno utvrdive kriterije reprezentativnosti udruga sindikata više razine na nacionalnoj razini, koja se utvrđuje na temelju ukupnog broja radnika članova koji plaćaju sindikalnu članarinu, broja u nju udruženih granskih sindikata, broja područnih ureda u županijama, te potrebnih kadrovskih i materijalnih uvjeta za rad. Stavak 2. ovoga članka propisuje način utvrđivanja broja radnika članova sindikata u koji se ubrajaju oni radnici kojima se na temelju pisane suglasnosti od plaće usteže članarina, koji koriste roditeljne i roditeljske potpore te koji samostalno uplaćuju članarinu.

Uz članak 4.

Propisuje posebna prava koja ostvaruju reprezentativne udruge sindikata i poslodavaca više razine koje sudjeluju u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini.

Uz članak 5.

Odredba koja omogućuje osnivanje gospodarsko-socijalnih vijeća na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini i to sporazumom kojeg zaključuju udruge sindikata i poslodavaca više razine, kojima je utvrđena reprezentativnost za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, a kojim se ujedno treba urediti i postupak, način i sastav tih vijeća.

Uz članak 6.

Propisuju se posebna prava koja ostvaruju reprezentativni sindikati i udruge sindikata više razine, odnosno udruge poslodavaca i udruge poslodavaca više razine na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini.

Uz članak 7.

Propisuje temeljnu reprezentativnost sindikata za kolektivno pregovaranje o sklapanju kolektivnog ugovora, na način da se reprezentativnost podrazumijeva ako je nitko ne osporava. Tako je sindikat koji jedini djeluje na području za koje se kolektivno pregovara reprezentativan, kao i sindikati koji su pisanim sporazumom svih sindikata koji djeluju na području, odnosno na razini za koje se kolektivno pregovara, utvrđeni kao reprezentativni. Pisani sporazum mora sadržavati i podatak o broju radnika članova onih sindikata koji se na temelju toga sporazuma smatraju reprezentativnim, kako bi se za sklopljeni kolektivni ugovor moglo utvrditi da li je važeći ili nije, obzirom da ga moraju potpisati reprezentativni sindikati koji imaju više od 50% radnika članova od ukupnog broja radnika članova svih reprezentativnih sindikata. Ujedno uređuje situaciju kada se svi sindikati ne mogu sporazumjeti o pregovaranju, na način da tada svaki sindikat može pokrenuti postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata.

Uz članak 8.

Ovom se odredbom propisuje kriterij reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje na razini od najmanje 20% radnika članova sindikata u odnosu na ukupnu sindikalnu organiziranost. U broj radnika članova uračunavaju se svi radnici kao i u broj radnika članova u postupku utvrđivanja reprezentativnosti za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini.

Uz članak 9.

Ovom se odredbom uređuje situacija kada utvrđeni reprezentativni sindikati ne mogu postići sporazum o zajedničkom pregovaranju uspostavom zajedničkog pregovaračkog odbora u za to propisanom roku od 30 dana, te se u tom slučaju propisuje da svaki reprezentativni sindikat ima pravo sudjelovanja u radu pregovaračkog odbora s najmanje jednim predstavnikom, a preostali članovi pregovaračkog odbora utvrđuju se razmjerno broju radnika članova reprezentativnih sindikata u odnosu na broj ukupno sindikalno organiziranih radnika na razini na kojoj se pregovara, osim ako se drukčije ne dogovore. Stavkom 4. se propisuje najveći broj članova pregovaračkog odbora sindikata, odnosno 11 članova, a stavak 6. omogućuje poslodavcu da po proteku roka za utemeljenje pregovaračkog odbora sindikata pregovara sa svim reprezentativnim sindikatima, kako bi se onemogućilo moguće blokiranje kolektivnih pregovora. Također se reprezentativni sindikati obvezuju omogućiti i nereprezentativnim sindikatima iznošenje stavova i prijedloga za zaštitu interesa njihovih članova.

Uz članak 10.

Ovom se odredbom uređuje trajanje utvrđene reprezentativnosti sindikata, odnosno trajanje njihove zastupljenosti u pregovaračkom odboru na način da se isto veže uz razdoblje važenja kolektivnog ugovora. Ako se tijekom trajanja reprezentativnosti sindikata, odnosno tijekom trajanja prava na zastupljenost u pregovaračkom odboru žele pokrenuti pregovori o izmjenama, odnosno dopunama sklopljenog kolektivnog ugovora, poslodavac, odnosno udruga poslodavaca može pregovarati s pregovaračkim odborom sindikata čija je reprezentativnost utvrđena za sklapanje kolektivnog ugovora o čijim izmjenama, odnosno dopunama se želi pregovarati i koji je potpisnik toga kolektivnog ugovora. Izrijeком se propisuje da pregovori o sklapanju novog kolektivnog ugovora uvijek podrazumijevaju postupak novog utvrđivanja reprezentativnosti sindikata u skladu s ovim Zakonom.

Uz članak 11.

Ovom se odredbom propisuje pravo sindikata koji je nakon završetka prethodnog postupka utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje, na razini za koju se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora ispunio kriterije reprezentativnosti na pokretanje postupka utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje. Istom se ujedno rješava pitanje da se, u slučaju promjene reprezentativnosti na strani potpisnika kolektivnog ugovora, više ne mogu sklapati izmjene i dopune kolektivnog ugovora, već novi kolektivni ugovor, čijim sklapanjem, prethodno sklopljeni kolektivni ugovor prestaje važiti po sili zakona.

Uz članak 12.

Propisuje razinu za koju se utvrđuje reprezentativnost, odnosno razinu jednog poslodavca ili udruge poslodavaca, a što ne utječe na razinu na kojoj će se kolektivno pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora, jer ista ovisi o suglasnoj volji pregovaračkih strana i činjenici da li će se kolektivni ugovor primjenjivati na radnike jednog poslodavca, više poslodavaca ili udruge poslodavaca. Primjena područja odnosno odjeljka prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti zadržano je i utvrđuje se samo za pregovore o sklapanju kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati za službenike i namještenike u državnim i javnim službama. Ovom odredbom se jasno propisuje razlika razine za koju se utvrđuje reprezentativnost od one razine na kojoj će biti sklopljen kolektivni ugovor. To stoga što sindikati podnose zahtjev za utvrđivanje reprezentativnosti na kojoj žele biti reprezentativni, a na kojoj razini će se sklopiti kolektivni ugovor, ovisi o dogovoru obje ugovorne strane.

Uz članak 13.

Propisuje pregovaračke odbore poslodavca kada se kolektivno pregovara o sklapanju kolektivnih ugovora kojima se ugovaraju prava zaposlenih za koja se sredstva osiguravaju u državnom proračunu, odnosno u proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U tom slučaju kolektivnog pregovaranja za državne i javne službe, pregovarački odbor na strani poslodavca mora biti imenovan, odnosno za to ovlašten od strane Vlade Republike Hrvatske, odnosno tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje je za to ovlašteno temeljem zakona o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN br. 86/8 i 61/11). U cilju ujednačavanja materijalnih prava zaposlenih u svim javnim službama, te i zaposlenih u ustanovama s javnim ovlastima, propisuje se da o sklapanju kolektivnog ugovora kojim se ugovaraju prava zaposlenih u javnim ustanovama koje je osnovala Republika Hrvatska posebnim propisom, reprezentativni sindikati mogu pregovarati o sklapanju kolektivnog ugovora samo s pregovaračkim odborom kojeg imenuje ili za to ovlasti ministar nadležan za obavljanje poslova upravnog nadzora nad radom te javne ustanove.

Uz članak 14.

Uvažavajući specifičnosti javnih službi, za koje se sredstva za materijalna prava radnika osiguravaju u državnom proračunu i koji za temeljni kolektivni ugovor pregovaraju s pregovaračkim odborom Vlade Republike Hrvatske, ovim se člankom propisuje način utvrđivanja pregovaračkog odbora sindikata putem Povjerenstva do najviše 11 članova, na slijedeći način: sastav pregovaračkog odbora sindikata za sklapanje kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati na više područja javnih službi prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, utvrđuje se na način da svako područje bude zastupljeno s jednim članom, predstavnikom sindikata koji na tom području ima najveći broj radnika članova, a preostali članovi pregovaračkog odbora utvrdit će se razmjerno broju radnika članova ostalih sindikata koji sudjeluju u postupku utvrđivanja pregovaračkog odbora u odnosu na broj ukupno sindikalno organiziranih radnika na području za koje se pregovara.

Ovom se odredbom također propisuje da se o sklapanju kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati na pojedinom području, odjeljku ili skupini javnih službi prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, ili o kolektivnom ugovoru koji će se primjenjivati na službenike i namještenike u tijelima državne uprave, odnosno državnim tijelima, može pregovarati s pregovaračkim odborom sindikata, čija je reprezentativnost utvrđena u skladu sa ovim Zakonom, kao i za iznimku koja se odnosi na sklapanje kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati na zaposlene u ustanovama znanosti i visokog obrazovanja, utvrđivat će se reprezentativnost sindikata, a ne sastav njihovog pregovaračkog odbora.

Uz članak 15.

Propisuje nadležnost, sastav, imenovanje i uvjete rada neovisnog tijela za utvrđivanje reprezentativnosti, odnosno Povjerenstva, te stvara normative pretpostavke za osiguranje sudske zaštite protiv odluka Povjerenstva pokretanjem upravnog spora i ovlašćuje ministra nadležnog za rad da provedbenim propisom propiše iznos naknade i način isplate naknade za rad Povjerenstva.

Uz članak 16.

Povjerenstvu propisuje mogućnost provjere svih relevantnih podataka na temelju koji se utvrđuje reprezentativnost uvidom u dostupne izvore službenih podataka, ali i putem tijela

nadležnog za inspekciju rada, koja je tada iste dužna provjeriti u kratkom roku od petnaest dana.

Uz članak 17.

Ova odredba propisuje način pokretanja postupka utvrđivanja reprezentativnosti udruga sindikata i poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini.

Uz članak 18.

Propisuje obvezni sadržaj kojeg treba sadržavati podneseni zahtjev udruga sindikata i poslodavaca više razine za utvrđivanje reprezentativnosti za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini.

Uz članak 19.

Propisuje način rada Povjerenstva, vrstu upravnih akata koje tijekom postupka može donijeti, rokove postupanja Povjerenstva i sudionika postupka i osigurava sudsku zaštitu putem upravnog spora.

Uz članak 20.

Propisuje obvezu Povjerenstva da rješenjem utvrdi popis reprezentativnih udruga sindikata i poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, obvezu objavljivanja rješenja u Narodnim novinama i osigurava sudsku zaštitu u upravnom sporu.

Uz članak 21.

Propisuje rokove i uvjete novog utvrđivanja reprezentativnosti udruga sindikata i poslodavaca više razine za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, koja se u pravilu može tražiti svake pete godine, a iznimno i prije, ako se pojavi opravdana sumnja da neka od udruga više razine ne ispunjava neke od propisanih uvjeta reprezentativnosti. U ovom postupku ponovnog utvrđivanja reprezentativnosti, provodi se postupak samo u odnosu na onu udruhu čija je reprezentativnost dovedena u pitanje i to samo u odnosu na osporeni uvjet, a što sve znatno pojednostavljuje postupak.

Uz članak 22.

Propisuje način pokretanja postupka utvrđivanja reprezentativnosti sindikata, odnosno utvrđivanja pregovaračkog odbora za kolektivno pregovaranje o sklapanju kolektivnog ugovora, podnošenjem dokumentiranog zahtjeva sa svim podacima potrebnim za ocjenu udovoljavanja propisanih kriterija reprezentativnosti te definira na koji će se način utvrđivati podaci o ukupnom broju radnika sindikata zaposlenih kod poslodavaca koji djeluju na području za koje se kolektivno pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora.

Uz članak 23.

Uređuje postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata odnosno utvrđivanja pregovaračkog odbora sindikata, javnog pozivanja sindikata na podnošenje podataka o kojima ovisi i vrsta odluke koju će Povjerenstvo donijeti, te definira na koji će se način utvrđivati podaci o ukupnom broju radnika članova sindikata zaposlenih kod poslodavaca koji djeluju na području za koje se kolektivno pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora.

Uz članak 24.

Propisuje obvezu i rokove u kojem Povjerenstvo rješenjem utvrđuje reprezentativnost sindikata odnosno pregovarački odbor sindikata i osigurava sudsku zaštitu u upravnom sporu.

Uz članak 25.

Propisuje tko mogu biti stranke kolektivnog ugovora.

Uz članak 26.

Ovom se odredbom propisuje pod kojim će uvjetom sklopljeni kolektivni ugovor biti važeći.

Uz članak 27.

Propisuje način vođenja evidencije o reprezentativnim sindikatima, obveznike dostave podataka i sadržaj i rokove za dostavu istih.

Uz članak 28.

Odredba koja propisuje da upravni nadzor nad primjenom Zakona obavlja središnje tijelo državne uprave nadležno za rad, odnosno sada Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava.

Uz članak 29.

Odredba koja inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona povjerava središnjem tijelu državne uprave nadležnom za inspekciju rada.

Uz članak 30.

Propisuje prekršajne odredbe za kršenje propisanih obveza po ovom Zakonu.

Uz članak 31.

Prijelazna odredba kojom se rješava moguć problem oko pokretanja kolektivnih pregovora od strane poslodavaca, a za što je neophodno imati utvrđenu reprezentativnost sindikata s obzirom da se pregovarati može samo s reprezentativnim sindikatima. U slučaju da sindikati nisu zainteresirani za kolektivno pregovaranje te uopće ne žele podnijeti zahtjev za utvrđivanje svoje reprezentativnosti jer imaju važeći kolektivni ugovor koji se ne može otkazati bez prethodnih pregovora o njegovim izmjenama i dopunama, bez pokretanja postupka reprezentativnosti sindikati mogu blokirati pregovore, ali i onemogućiti otkaz važećeg kolektivnog ugovora. Stoga ova odredba omogućuje poslodavcu koji želi pokrenuti pregovore tijekom važenja kolektivnog ugovora, kojeg su potpisnici sindikati kojima nije utvrđena reprezentativnost, da otkáže taj kolektivni ugovor bez provedbe prethodno ugovorenog postupka za njegovo otkazivanje, ako u roku od 15 dana od njegovog poziva za kolektivne pregovore, niti jedan od sindikata ne pokrene postupak utvrđivanja reprezentativnosti. Istom se određuje rok za donošenje provedbenih propisa, a do čijeg će se donošenja primjenjivati važeći Pravilnici.

Uz članak 32.

Prijelazna odredba, kojom se danom stupanja na snagu, izvan snage stavlja Zakon o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnost za kolektivno pregovaranje (Narodne novine, br. 82/2012 i 88/2012).

Uz članak 33.

Određuje se stupanje na snagu ovoga Zakona.

IV. OCJENA I IZVORI SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Sredstva za ostvarivanje prava utvrđenih ovim Zakonom, odnosno sredstva za neometani rad Povjerenstva i za administrativnu pomoć koju Povjerenstvu pruža Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, osigurana su na aktivnosti A854006 - Administracija i upravljanje, na poziciji 3291, u ukupnom iznosu od 360.000,00 kuna za 2014. godinu, s koje se podmiruju troškovi rada povjerenstava za stručne ispite na području zaštite na radu, rad miritelja i ovoga Povjerenstva. S obzirom da su troškovi rada Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti do sada iznosili ukupno 10.902,36 kuna, predloženi zakon neposredno ne dovodi do povećanja rashoda državnog proračuna.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA I RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

Nakon rasprave o Prijedlogu zakona na Odboru za rad, mirovinski sustav i socijalno partnerstvo Hrvatskoga sabora, kao i rasprave na plenarnoj sjednici Hrvatskoga sabora, Konačni prijedlog zakona izmijenjen je u skladu s prijedlozima i primjedbama saborskih zastupnika i vanjskih članova Odbora, te iznijetim prijedlozima i primjedbama članova Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti.

Tako je u članku 10. prihvaćen prijedlog da se na jasan i precizan način utvrdi razdoblje trajanja reprezentativnosti, osobito u kontekstu sklapanja mogućih izmjena i dopuna kolektivnog ugovora, odnosno sklapanja novog kolektivnog ugovora. Novom se odredbom trajanje reprezentativnosti veže uz razdoblje važenja kolektivnog ugovora, tijekom čijeg trajanja, poslodavac odnosno udruga poslodavaca, može o izmjenama i dopunama toga kolektivnog ugovora pregovarati sa sindikatima čija je reprezentativnost utvrđena za sklapanje toga kolektivnog ugovora, čije se izmjene i dopune predlažu i koji su potpisnici istog. Također se novom odredbom izrijekom propisuje da pregovori o sklapanju novog kolektivnog ugovora mogu započeti samo nakon novog utvrđivanja reprezentativnih sindikata. Na taj će se način izbjeći dvojbe oko potpisnika izmijenjenog ili dopunjenog kolektivnog ugovora, posebice u situaciji u kojoj pojedini reprezentativni sindikati nisu potpisnici oba kolektiva ugovora.

Također je prihvaćena i primjedba članova Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti o jasnom propisivanju uvjeta za pokretanje postupka novog utvrđivanja reprezentativnosti za kolektivne pregovore, na način da se novim člankom 11. jasno propisuje pravo onog sindikata koji je nakon završetka prethodnog postupka utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje, na razini za koju se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora ispunio kriterije reprezentativnosti iz ovoga Zakona da može pokrenuti postupak utvrđivanja reprezentativnosti sindikata za kolektivno pregovaranje. Istim člankom je ujedno riješen i problem promjene reprezentativnih sindikata za kolektivno pregovaranje, na način da ukoliko je do promjene došlo, može se pregovarati samo o sklapanju novoga kolektivnog ugovora, čijim sklapanjem, po sili zakona prestaje važiti prethodno sklopljen kolektivni ugovor.

S obzirom da su dosadašnja iskustva u provođenju postupka utvrđivanja reprezentativnosti ukazala na problem razlikovanja razine na kojoj se sklapa kolektivni ugovor od razine za koju se zahtijeva utvrđivanje reprezentativnosti, izmjenom odredbe članka 12., jasno je propisano da se reprezentativnost sindikata za kolektivne pregovore može utvrditi samo na razini jednog poslodavca ili udruge poslodavaca. Pri tome, strane kolektivnog pregovaranja mogu se

sporazumjeti da se pregovara o sklapanju kolektivnog ugovora koji bi obvezivao više poslodavaca.

Uvažavajući specifičnosti pregovora u javnim službama, prihvaćene su primjedbe Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti, vezane uz način i kriterije za utvrđivanje sastava i broja pregovaračkih odbora sindikata za pregovore o sklapanju temeljnog kolektivnog ugovora za javne službe. Stoga je sada novim člankom 14., propisano da broj i sastav pregovaračkog odbora sindikata utvrđuje Povjerenstvo do najviše 11 članova na slijedeći način : sastav pregovaračkog odbora sindikata za sklapanje kolektivnog ugovora koji će se primjenjivati na više područja javnih službi prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, utvrđuje na način da svako područje bude zastupljeno s jednim članom, predstavnikom sindikata koji na tom području ima najveći broj radnika članova, a preostali članovi pregovaračkog odbora utvrdit će se razmjerno broju radnika članova ostalih sindikata koji sudjeluju u postupku utvrđivanja pregovaračkog odbora u odnosu na broj ukupno sindikalno organiziranih radnika na području za koje se pregovara.

U odnosu na granske kolektivne ugovore u javnim službama, kao i na kolektivni ugovor koji će se primjenjivati na službenike i namještenike u tijelima državne uprave zadržano je normativno rješenje da se za pregovarački odbor sindikata primjenjuje utvrđivanje reprezentativnosti u skladu s ovim Zakonom, ali je i prihvaćen prijedlog Povjerenstva da se u odnosu na pregovore o sklapanju kolektivnog ugovora za djelatnost znanosti i visokog obrazovanja ne utvrđuje pregovarački odbor, već se također utvrđuje reprezentativnost.

Naime, obzirom da djelatnost znanosti i visokog obrazovanja čine dva područja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, za sastav pregovaračkog odbora za taj kolektivni ugovor, trebalo bi primijeniti da sastav istog utvrđuje Povjerenstvo, što nije prihvatljivo iz razloga što se ipak radi o granskom kolektivnom ugovoru za dvije djelatnosti koje uređuje jedan normativni okvir, odnosno Zakon o znanosti i visokom obrazovanju, a radnici članovi sindikata su istovremeno radnici i znanstvenih ustanova i visokoškolskih ustanova, pa je posve logično da se za njih sklapa jedan kolektivni ugovor o kojem pregovaraju sindikati po načelima utvrđivanja reprezentativnosti.

Također je prihvaćen prijedlog Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti da se, uvažavajući dosadašnju praksu u provođenju postupka utvrđivanja reprezentativnosti, uz zahtjev udruge poslodavaca i sindikata više razine za utvrđivanje reprezentativnosti za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, moraju priložiti i odluke tijela nadležnih za donošenje odluke o udruživanju udruga poslodavaca, odnosno sindikata.

Ujedno je prihvaćen prijedlog Povjerenstva o jasnom preciziranju dana u mjesecu s kojim moraju biti iskazani podaci o broju članova sindikata u podnesenom zahtjevu za utvrđivanje reprezentativnosti za sudjelovanje u tripartitnim tijelima na nacionalnoj razini, kako bi se na taj način sve sindikalne središnjice dovele u jednaki položaj. Stoga se predlaže da podaci o broju članova sindikata u podnesenom zahtjevu budu iskazani sa stanjem posljednjeg dana u mjesecu koji prethodi mjesecu u kojem je objavljen javni poziv.

Zbog jasnoće teksta, dosadašnji članak koji je uređivao institute stranaka i važenja kolektivnog ugovora, sada je razdvojen na dva članka, kojima se zasebno uređuju ta dva instituta.

Novim člankom 25., sada je jasno propisano da stranke kolektivnog ugovora mogu biti jedan ili više poslodavaca ili njihove udruge, a na strani radnika, jedan ili više reprezentativnih sindikata. I u odnosu na stranke kolektivnih ugovora za državne i javne službe, jasno je propisano tko su stranke kolektivnog ugovora, jer je na strani poslodavaca, uvijek kao stranka Vlada Republike Hrvatske, ali su na strani sindikata to sindikati koji su ili zastupljeni u pregovaračkom odboru ili im je utvrđena reprezentativnost u skladu s ovim Zakonom, što ovisi o tome za koje se područje kolektivni ugovor sklapa. Posljedično utvrđivanju stranaka kolektivnog ugovora, primjenjujući pri tome opće demokratsko načelo većine, novim člankom 26., propisani su i uvjeti za važenje kolektivnih ugovora na način da će kolektivni ugovor načelno uvijek važiti ako ga na strani sindikata potpišu reprezentativni sindikati, odnosno sindikati zastupljeni u pregovaračkom odboru, koji u svom članstvu imaju više od 50% radnika članova od ukupno sindikalno organiziranih radnika kod reprezentativnih sindikata, odnosno zastupljenih u pregovaračkom odboru. Iznimno od tog pravila, kolektivni ugovor oji se sklapa za više područja javnih službi prema Nacionalnoj klasifikacije djelatnosti, bit će važeći ako ga potpiše najmanje po jedan sindikat iz najmanje tri različita područja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti za koja se pregovaralo, i koji u svom članstvu imaju više od pedeset posto radnika članova od ukupno sindikalno organiziranih radnika sindikata zastupljenih u pregovaračkom odboru.

Sve ostale primjedbe i prijedlozi o nomotehničkom poboljšanju pojedinih odredbi su prihvaćeni.

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

Nije prihvaćen prijedlog Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti da se iz ovoga Zakona brišu odredbe koje uređuju pitanje osnivanje Gospodarsko-socijalnih vijeća na lokalnoj, odnosno regionalnoj razini, jer se istima daju određena preferencijalna prava sindikalnim središnjicama i udrugama poslodavac više razine i izravno penaliziraju sindikat koji nisu udruženi u sindikalne središnjice. Naime, riječ je o odredbi koja je izmijenjena na prijedlog sindikalnih središnjica, kako bi se na taj način omogućilo socijalnim partnerima na nacionalnoj razini da dogovorno odluče o sastavu Gospodarsko-socijalnih vijeća na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Time se ostavlja mogućnost da socijalni partneri na nacionalnoj razini odluče hoće li omogućiti da u sastav Gospodarsko-socijalnog vijeća na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, uđu i sindikati odnosno sindikalne središnjice koje nisu reprezentativne na nacionalnoj razini.

Nije prihvaćen niti prijedlog Povjerenstva za utvrđivanje reprezentativnosti da se zadrži postojeće rješenje o utvrđivanju posebnih kriterija za tzv. strukovne sindikate, jer obzirom da je jasno opredjeljenje socijalnih partnera na nacionalnoj razini da se u Republici Hrvatskoj onemogućiti pregovaranje o sklapanju strukovnih kolektivnih ugovora, pa u tom smislu ne postoji niti potreba da se strukovni sindikati tretiraju na preferencijalan način. Navedeni prijedlog ujedno ne ide ka cilju okrupnjavanja, već daljnje fragmentacije na sindikalnoj sceni. Treba naglasiti da strukovnim sindikatima time nije onemogućeno da sudjeluju u pregovorima, jer dosadašnje evidencije ukazuju na okolnost da je u gotovo 90% pokrenutih kolektivnih pregovora, reprezentativnost utvrđena sporazumom svih sindikata. Osim toga, dvojbeno je na koji bi se način utvrđivalo da li je neki sindikat strukovni ili nije, jer osim što ne postoji definicija strukovnog sindikata, ne postoje niti službeni statistički podaci na temelju kojih bi se to utvrđivalo.

Nije prihvaćen niti prijedlog da Povjerenstvo, osim o reprezentativnost, odlučuje i o sastavu pregovaračkog odbora sindikata koji su utvrđeni reprezentativnim, jer je u dosadašnjem radu, pred Povjerenstvom bilo svega dva zahtjeva da Povjerenstvo nakon dovršetka utvrđivanja reprezentativnosti, još dodatno odluči sastavu pregovaračkih odbora reprezentativnih sindikata. Osim toga, ovo rješenje je suprotno cilju ovoga Zakona, a to je potaknuti što veću suradnju na sindikalnoj strani i jačanje njegove pregovaračke pozicije, zbog čega je jasno propisano da pregovori ne mogu započeti prije nego što rješenje o reprezentativnosti ne postane izvršno.

Također nije prihvaćen niti prijedlog da se reprezentativnost sindikata za sklapanje kolektivnog ugovora utvrđuje na razini skupine poslodavaca, jer je potrebno razlikovati razinu na kojoj se utvrđuje reprezentativnost od razine na kojoj će se sklopiti kolektivni ugovor. To stoga što kolektivno pregovarati trebaju odgovarajuće strane pregovora, a kolektivni ugovor se može sklopiti i na razini više pojedinačnih poslodavaca koji su taj kolektivni ugovor pregovarali s reprezentativnim sindikatima na njihovoj razini. Posljedica prihvatanja navedenog prijedloga, bilo bi onemogućavanje sindikatima koji su reprezentativni na razini svog poslodavca, da sudjeluju u pregovorima za sklapanje kolektivnog ugovora sa skupinom poslodavaca, pa time i pravo na štrajk. U tom smislu nije prihvaćen niti prijedlog da u slučaju spora oko razine za koju se utvrđuje reprezentativnost odlučuje povjerenstvo za utvrđivanje reprezentativnosti.